

Noblesně oháknutý švihák s kufříčkem po dědovi získal Jaruščino srdce

Obrázky z obyčejného života malíře Zdeňka Ladry z Loun IV.

Minule jsme Zdeňka Ladru opustili na učilišti, kde sklízel nečekané vavříny. Dokonce ho přemlouvali, aby šel na průmyslovku, že ho čeká skvělá budoucnost a bude sekýrovat chlapy. „Ale já nechci sekýrovat chlapy, já chci dělat,“ bránil se škole tvrdší Zdeněk a raději hned nastoupil do Okresního stavebního podniku v Lounech. Právě na učilišti začal malovat, vzorem mu byl nikdo menší než výtvarník Zdeněk Sýkora, kterému nahlížel do ateliéru a seznamoval se s aktuálními trendy v moderním umění. Pak ale mladého muže začaly více zajímat slečny.

„Slečny se mi hodně líbily, nejvíc droboučké krásky s tmavou pleť, jako Salma Hayek, Penelope Cruis, to je moje krevní skupina. Nakonec jsem s jednou takovou prožil třicet sedm krásných let.

S Jaruš Novákovou jsme se seznámili ve Vršovicích na pláži. Opalovali se tam děti i dospělí, hlavně lidi ze zámků a taky ségry Novákovy, nádherné kočky. A jak někde vřískla muzika, už tam byly holky Nováků, na čajích, na zábavě, všude. Nechodily do tanečních, ale tančily skvěle. Jarky tatínek byl hostinský a řečník ve Slavětíně a jak byly v hospodě candrbály, holky to všechno vokoukaly.

S Jarkou jsme se potkávali i cestou ze školy. Po vyučení jsem dělal v OSP a vrátil se do kolonky po Široké a Žateckou branou. Přesně jak je hotel Merlot, tam jsme se potkávali s holkama ze zemědělků, a mezi nimi Jaruš. Moc se mi líbila. Sblížili jsme se v sobotu na čajích. Jarciný a moji rodiče se dřívějšíka dobře znali a naši lásce přáli. Tatínek akorát říkal, chovejte se tak, abyste nemuseli chovat.

Jak jsem se Jaruš dvořil? No, to je

taky dobrá kapitola. Já měl postavu zbrusu jak můj táta a tak mi padly všechny jeho parádní obleky. Ostatní kluci chodili na zábavy v tesilovech kvádrech a já měl ohozy fajnový, z nobl materiálu, prostě frajer. Taky tenkrát vládla móda kožených kufříků, co ve filmech pro pamětníky nosej doktoři. A dědeček měl navlas takovej kufárek válet na půdě, ještě se poctivým bytelným dřevěným uchem. Tak jsem milej kufříček vyglancoval a všichni závistivě čubrněli. Okázale jsem ho nosil i do práce, jako nějaký pan advokát, a uvnitř chleba sádlem k svačině... No, zkrátka, Jaruš takový vybranýho šviháka nemohla přehlédnout... A taky jsem ji okouzloval tím, že jsem skákal z mostů do Ohře šipky. Tenkrát byla ta řeka nějaká hlubší, tak to šlo. Skákal jsem v Lounech na výstavě, v Libochovicích, ve Vršovicích, všude. Když to ale viděla Jarky maminka, uštědřila mi výchovný políček a ty šipky přísně zakázala, že kdyby se mi, pitomcovi, něco stalo, tak by Jaruška zůstala sama. Ač nerad, musel jsem dát budoucí tchyni zapravdu.

V šedesátém osmém, když přijeli

Rusáci, zrovna jsme stavěli v Březně bytovky. Z jeřábu jsme přes celej barák napsali Okupanti, idítě damoj! A na další barák Dubček. Rusáci přijeli až na staveniště se samopalama, a řvali jak zpodebráný, a komandír

Zdeněk Ladra s kamarády na vojně v Těchoníně, zima 1970.

brigádýrce, kdo prý to psal, a my, že nevíme, že ten, kdo to napsal, ujechal v gorod. A oni řvali, že sečás je děsát časof, a až se v jedenáct časof vrátěj, nájpis tam něbūdět. Co ted? Tak jsme zdrhli jako mali, že když Rusáci nikoho nenajdou, baráky zůstanou popsaný. Nojo, jenže druhý den přijdem do práce a nájpsy zašmudlaný vápnem. Ty svině ruský okupantský si došly do kravína pro dojičky a ošetřovatele krav a tí museli pod samopalama nájpsy hadrama zatřít. A ne na jeřábu, ale balancovali, chudáci, na nastavovanejch žebříkách. Další den tam zase přijeli dva Rusáci, takový kluci mongolský, s úzkějma očima, s odstávacima ušima, dohola vylepaný a vysvětlovali, že Dubček je nepřítel. A jeden na nás přítom zase mířil samopalem. Tenkrát březenským Romákům velk chlap, co se mu říkalo Lumumba. Jezdil jeepem, v šedesátým osmým i s českou vlajkou. Nikoho se nebál a s nikým se nesral. A zrovna ten se k tomu nachomýtl a když na něj voják mřil, duchapřítomný Lumumba mu samopal sundal ze zad a odzbrojil ho. Mongol ztuhnul a hned rozhalil prsa a prej, strelajťe. A Lumumba řek, hovno strelajťe. Hodil mu samopal do potoka, nasedl na jeep a odjel. A mongolček ještě s tím druhým vojákem do potoka vlezli a po pás v bahně milej samopal pěkně dlouho hledali. Pozoroval jsem je ze stavby.

Roku 1970 jsem šel na vojnu. Politrak povídá, pošlyšte vojine, vy umíte malovat, budete dělat nástěnky a budete mít vegáč, nebo budete hodně tvrdě makat. A já mu řek, že mu na nástěnky kašlu. Radši jsem dláždil potoky a stavěl tunely. Těžká manuální práce byla pro mě osvobozující. Na vojně mi bylo dobře, až na tu kázeň. Všechno jsem si dělal po svém, což

lampasáci po stranický a vládní linii jaksí nerozdechali. Když pochopili, že se mnou nic nezmůžou, tak jsem aspoň sedm vestřejch nasluhoval.

Nejraději vzpomínám, jak mě na čtrnáct dnů přidělili jako výpomoc k babce ke koním. Seděla na kozlíku ve vysloužilým svetru, po ruce lahvač, spokojeně pokuřovala a mudrovala, jak se těší do nebe, až umře, akorát prej že neví, esli jí tam rozmeněj pětistovku. A měla fařáfovi za zly, že jí kloudně nevysvětlí, jak ten posmrtněj život vypadá, a že má strach, aby tam vyšla s důchodem. A já povídám, babi, smrt, to je fenomén, to narážíte na těžkou filozofii. A ona, tak na to sem, mladej, eště nenarazila. Já vždycky večer, když jdu krmít, tak narazím akorát na vožralýho souseda. Ten je každěj den vožralej jak carskej oficír. A po chvíli zase bėdovala, jak je ten život hroznej a pod, vojáčku, dáme pivo, sváču. Tak povídám, že si ve vsi koupim salám, a babča, ser na salám, je to samá mouka, prubni tuhle kus poctivýho domácího špeku, a chleba si taky pečú sama. Po sváče ubalila cigáro, a chceš taky umotat válece? A já, že nekouřim a ona, že mám recht, že je to blbej zlozvyk. Ta bába byla boží.

Největší část vojny jsem strávil v Těchoníně v Orlických horách. Stavěli jsme tam ještě asi s třiceti zedníkama vojenskej výzkumák. A právě tam se přihodilo veliký neštěstí. Byl tam jeden voják, kluk slušnej a citlivěj, a ten měl mladičku ženu a malý dítě a na Vánoce ho nepustili domů. A ten kluk se z toho zbláznil. Přelomilo se mu to v palici a beze smyslu začal kolem sebe střilet. Zabarikádovali jsme se na cimrách plechovějma almáčkami a ten nešťastník zběsile střílel do dveří a my jen koukali, jak se kulky zarežvaly do stropu a do zdí nad našima hlavama. Zastřelil sedm lidí a pak i sebe. Odnesli to samý nevinný. Ten lampasák, co mu opušták nepovolil, zrovna v klidu chlastal v hospodě. Tenkrát jsme o tom neštěstí nesměli domů napsat ani zmínku, zarazili nám dopisy. Jaruška hned poznala, že je nějakěj průšvih a měla o mě strach. Naštěstí jsem to ve zdraví přežil, ale měli jsme s klukama namále... Když jsem byl na vojně, psali jsme si s Jaruš dva až tři dopisy tejdně. Ona byla v tom psaní pilnější a velmi důsledná. Díky tomu máme všechno v tý době detailně zdokumentovaný: jakou měla Jarky ségra Alena veselku, jaká byla zabíjačka, jak švagr, co byl u paragánů, při lítání na Raný skočil do lomu a zlomil si nohu. Ty dopisy mi Jarušku připomínaj víc než celý slavný video. Jsem přesvědčeněj, že sílu psanýho projevu nic nenahradí.

Po vojně jsme se nastěhovali do domečku babičky Ladrový a zkusili jsme spolu žít. Po šesti letech známosti jsme se s Jaruš dne 19. července 1975 vzali.

(pokračování příště)

Připravila Květa Tošnerová

Novomanželé Jaroslava a Zdeněk Ladrový v červenci 1975.

Emil Juliš provází po divadle s pastelem, štětcem, nůžkami a tužkou

Když měl Emil Juliš v lounském Vrchlického divadle před šesti a půl lety poslední výstavu, ještě se jí účastnil. Tehdy společně s Pavlem R. Vejrážkou vystavil především své koláže a pár kreseb.

Významný básník a výtvarník bohužel před čtyřmi lety zemřel. Naštěstí se péče o jeho památku ujal právě lounský antikvář a loni na jeho počest v Černčicích založil Galerii Emila Juliše. Nyní k nedožitým umělcovým devadesátinám uspořádal v divadle, jak sám řekl, jeho „největší samostatnou výstavu“. A nejen to, základem současné expozice neudělal známé koláže, ale vedle nich postavil soubor nově nalezených kreseb, zvětšených textů a básnickových portrétů. Juliš sice už mezi obrazy osobně nepotkáte, zato pohledu jeho bystrých očí neuniknete. Podobizny od Vladislava Mirvalda, Jiřího Sozanského, Otakara Slavíka, Zdeňka Veselého, a po dobu vernisáže také Jiřího Koláře, ho vždy odlišnou technikou představují pokaždě z jiného úhlu. Zahlédneme ho jako půvabně vzdušného, ale zaujatého uhlí mu jednu ruku vede přítel surrealismus a druhou milenka geometrická abstrakce. Společně z klece vypouštějí a nechávají opět zdvočet zkratky struk-

a geometrizuje. Skládá písmenka do estetického celku a posílá je na výlet z literatury do výtvarna. Pozornost zasluhují také vitríny s několika umělcovými knihami a bibliofiliiemi. Setkat se s Emilem Julišem a zastihnout ho při

práci můžete u Vrchlického až skoro do Vánoc. Tak si to nenechte ujít...

Jan Vnouček
(Emil Juliš: koláže a básně, Vrchlického divadlo v Lounech, 8. listopad až 17. prosinec 2010)

Z Julišovy výstavy před šesti lety: zleva Jiří Jedlička, Vladimír Drápal, Emil Juliš a Pavel Rudolf Vejrážka.

h pohotovost pro bolavou duši

Milá Markéto, tak to je velký problém. Patří hlavně vašemu příteli, váš je „jenom“ do té míry, do čeho trápí. Vy ho ale nemůžete řešit za něj. A to je v drogové problematice největší kámen úrazu: člověk, který drogu užívá, musí sám chtít toho nechat, jinak jde veškeré snažení vničit. A nechat toho bude chtít, až když mu užívání pervitinu přestane přinášet potěšení, které mu zpočátku přináší (proto lidé začínají brát drogy), a začne si vybírat svou daň, která může být u každého různě vysoká. Dokud droga něco dává a zdánlivě skoro nic nebere, není důvod chtít něco měnit. „Mám to pod kontrolou“ říkají ti, kteří už to dávno pod kontrolou nemají, které už má pod kontrolou droga. Ukáže se to v momentě, kdy člověk chce odolat a nevízt si další dávku...

Váš přítel bere zatím čtyři měsíce, je na začátku své drogové kariéry. To je na jednu stranu dobrá zpráva, na druhou stranu ale i fakt, že ještě nenasbíral nepříjemné zkušenosti, které by ho nutily přestat. Patrně vám svoje soužití s drogou nelíčí nijak dramaticky – jen ho k tomu přistrčil kámoš, o nic nejde, akdybyste s ním chodila, tak by hravě přestal. Drogoví uživatelé často slibují, ale sliby bohužel bývají mnohdy účelové a plané (přestože ve chvíli, kdy je vyslovují, jim třeba oni sami věří). Slibuje-li vám skoncování s drogou, navrhnete, ať se nechá vámi doprovodit za odbornou pomocí.

Ajste u důležitějšího bodu: Markéto, nepouštějte se do pomoci svému příteli sama. Přijměte

Mám velký problém. Zamířila jsem se do kluka, který čtyři měsíce bere pervitin. Zažila jsem s ním hrozné stavy: mluvil z cesty, čtyři dny nespál, měl halucinace... Sama nepiju, nekouřim, oba jsme středoškolaři. Říkal, že ho do toho dostal kámoš a kvůli mně přestane, když s ním budu chodit. Ráda bych mu pomohla, ale jak?
(Markéta, Podbořany)

fakt, že vztah a city jsou jedna věc, ale nemoc (a závislost je nemoc) je věc druhá. S nemocí je potřeba se obrátit tam, kde se na ni specializují. V případě drogových problémů najdete v K-Centru, nejbližší je K-centrum v Žatci, Chelčického náměstí 202 (tel.: 415 710 514, poradenský program: 776 238 693) nebo v Mostě, Jilemnického 1929 (tel: 476 102 288). Pokud přítel nebude ochoten tam s vámi jít, vydejte se tam třeba i sama nebo v doprovodu dobré kamarádky či jiného blízkého člověka. Pracovníci K-Centra vám zodpoví vaše dotazy, vysvětlí postupu a vývoj drogové závislosti a pomohou vám pochopit, kam až můžete v pomoci příteli zajít, aniž byste samu sebe ohrozila.

Pokud by váš přítel s drogou nepřestal, nastane pravděpodobný scénář všech „perníkářů“: bude stále drsnější, k okolí i k vám, nedodělá patrně školu, přejde k rizikovější aplikaci jehlu (pokud tak již nečiní), pravděpodobná je kriminalita, kdy ho závislost donutí opatřovat peníze na drogy trestnou činností. Člověk v takovém stavu není soudný, proto si nemusí uvědomovat rizika svého počínání. Při pohlavním styku by nevnímal nutnost použít ochranu a vy byste byla vystavena riziku nákazy žloutenkou a jinými pohlavně přenosnými nemocemi včetně HIV. Zní to tvrdě, ale takový je vývoj s drogou. Teď je důležité, abyste si připomínala, že se nemůžete obětovat pro pokus o záchranu přítele – protože vy ho zveřejníte ani zachránit nemůžete, musí se do toho opřít on sám. Vy mu můžete jen ukázat cestu, jak na to, a ta cesta v tuto chvíli vede do K-Centra.

Nevim, jaké vztahy má váš přítel se svou rodinou, zda se dá čekat opora, spolupráce. Droga se brzy stane problémem celé rodiny, zasahuje do vztahů, do majetku, do plánů. V K-Centrech se dostává poradenství a podpory i rodičům, fungují tu tzv. rodičovské skupiny, na kterých mohou rodinní příslušníci drogových uživatelů společně s odborníky sdílet své zkušenosti a pocity a promýšlet další kroky, jež by vedly ke zlepšení situace. Do takové skupiny byste samozřejmě mohla docházet i vy jako partnerka člověka, který užívá drogy, pokud byste měla zájem.

Markéto, síla člověka spočívá i v tom, že si dokáže říct „tady jsou moje hranice a dál už nepůjdu“. Moc vám přeji, abyste našla odvahu zabránit sebe destrukci, která vám reálně hrozí, pokud se s přítelovou drogou chcete prát sama. Přeju, abyste dokázala pomoci příteli ve využití šance odborné pomoci a on aby šanci zůročil. Jenom tak zažijete plnohodnotný partnerský vztah, vztah s člověkem, nikoli s drogou. Držím vám palce, je to jen na vás...

Pracovnice Linky duševní tísně, Most